

Temat

Profilaktyka raka szyjki macicy.

Prowadzący

Położna Oddziału Położniczo – Ginekologicznego.

Odbiorcy

- Pacjentka,
- Rodzina, opiekunowie

Cel

Pozyskanie wiedzy i umiejętności na temat postępowania w zakresie czynników ryzyka, objawów oraz profilaktyki raka szyjki macicy.

Pacjentka, rodzina, opiekunowie posiadają widzę na temat:

- rozpoznania czynników ryzyka predysponujących do wystąpienia raka szyjki macicy
- jakie działania należy podjąć w celu zmniejszenia czynników ryzyka wystąpienia raka szyjki macicy,
- rodzaju i częstotliwości wykonywania badań diagnostycznych w kierunku raka szyjki macicy,
- Programów Profilaktycznych Narodowego Funduszu Zdrowia, Ministra Zdrowia

Miejsce	Czas zajęć	Metody i techniki
Sala chorych	30 minut w trakcie dyżuru	• wykład • rozmowa indywidualna

Zakres edukacji

Edukacja pacjentki:

- omówienie etiologii schorzenia w zakresie przebiegu i powikłań,
- ukazanie konieczności okresowych badań oraz poprawa kontroli czynników ryzyka,
- wyjaśnienie zakresu oraz konsekwencji trwałych deficytów,
- zwiększenie poczucia odpowiedzialności za własne zdrowie.

Edukacja rodziny i opiekunów:

- kształtowanie postaw prozdrowotnych.

Plan edukacji

- Rozpoczęcie zajęć – zaprezentowanie się osoby prowadzącej zajęcia.
- Wykład.
- Pytania i dyskusja.
- Podsumowanie kwestii poruszanych na zajęciach.
- Ocena zapamiętanych przez uczestników zajęć treści.
- Zakończenie edukacji.

Treść wykładu

Rak szyjki macicy

Rak szyjki macicy to nowotwór, którego główną przyczyną jest zakażenie wirusem brodawczaka ludzkiego (HPV). Jest to choroba, której można skutecznie zapobiegać i wcześnie wykrywać dzięki badaniom przesiewowym, takim jak cytologia i testy na obecność HPV.

Jakie są czynniki rozwoju raka szyjki macicy?

- Przewlekłe zakażenie onkogennymi typami wirusa brodawczaka ludzkiego.
- Wczesne rozpoczęcie współżycia płciowego.
- Wieloletnie stosowanie hormonalnych leków antykoncepcyjnych.
- Duża liczba partnerów płciowych.
- Duża liczba porodów.
- Wieloletnie palenie papierosów.
- Niski status socjoekonomiczny i gorszy dostęp do opieki medycznej.

Co to jest cytologia?

Badanie cytologiczne to skuteczne, bezbolesne i bezpieczne badanie komórek z szyjki macicy. Pozwala wykryć stany przednowotworowe i nowotworowe szyjki macicy, w czasie kiedy nie występują żadne objawy. Daje nam szansę na bardzo wczesne wykrywanie nieprawidłowości.

Do pobrania rozmazu cytologicznego wykonywanego przez lekarza ginekologa lub położną wykorzystuje się sprzęt jednorazowego użytku, tj. wziernik ginekologiczny i szczoteczkę cytologiczną.

Jak wygląda badanie?

Badanie cytologiczne polega na założeniu wziernika do pochwy, pobraniu za pomocą szczoteczki komórek znajdujących się na tarczy i w kanale szyjki macicy, a następnie nałożeniu rozmazu na szkiełko cytologiczne. Rozmaz przekazywany jest do oceny mikroskopowej.

Jak się przygotować do badania?

- Na badanie nie należy zgłaszać się w czasie krwawienia miesięczkowego.
- Na pobranie cytologii najlepiej zgłosić się nie wcześniej niż 4 dni po ostatnim dniu miesiączki i nie później niż 4 dni przed rozpoczęciem miesiączki.
- Co najmniej 4 dni przed pobraniem wymazu cytologicznego nie należy stosować żadnych leków dopochwowych.
- Od ostatniego badania ginekologicznego / USG przezpochwowego powinien upłynąć co najmniej 1 dzień.

Z jakiego programu profilaktycznego można korzystać?

Aby wziąć udział w programie nie trzeba mieć skierowania.

Program realizują:

- poradnie położniczo-ginekologiczne, które mają umowę z NFZ
- wybrane poradnie podstawowej opieki zdrowotnej (POZ), które współpracują z położnymi w ramach programu profilaktyki raka szyjki macicy

Program skierowany jest do kobiet w wieku od 25 do 64 lat.

Dostępne są dwa rodzaje badań przesiewowych:

1. nowy schemat

- polega na wykonaniu testu HPV HR z genotypowaniem, który wykrywa DNA lub RNA wirusa brodawczaka ludzkiego (HPV) o wysokim ryzyku onkogennym w wymazie z szyjki macicy;
- wykonywany jest co 5 lat;
- jeśli wynik testu HPV HR jest dodatni (+), z tego samego pobranego materiału wykonuje się dodatkowo cytologię na podłożu płynnym (LBC).

2. tradycyjny schemat (do czerwca 2026 r.)

- klasyczna cytologia
- wykonywana co 3 lata.

Czym jest nowa metoda?

- Test HPV HR z genotypowaniem to badanie molekularne, które wykrywa DNA lub RNA wirusa brodawczaka ludzkiego (HPV) o wysokim ryzyku wywoływania raka szyjki macicy. Materiał do badania pobiera się wymazem z szyjki macicy.
- Cytologia płynna (LBC) wykonywana będzie tylko wtedy, gdy wynik testu HPV HR jest dodatni. Co ważne – nie trzeba wtedy ponownie pobierać wymazu, bo wykorzystuje się materiał z tego samego pobrania.
- Zakres i częstotliwość badań będzie zależał od wyników testów.

Cel programu

- zmniejszenie wskaźnika umieralności kobiet na raka szyjki macicy do poziomu osiągniętego w krajach Unii Europejskiej,
- zwiększenie wiedzy kobiet na temat profilaktyki raka szyjki macicy i wprowadzenie na terenie całego kraju jednolitego modelu postępowania diagnostycznego.

Co przysługuje w ramach programu?

- Jeżeli wynik badania będzie ujemny - lekarz zaleci ponowne badanie profilaktyczne po upływie 3 lub 5 lat, w uzasadnionych przypadkach po upływie 12 miesięcy.
- Wynik testu HPV HR będzie dodatni - z tego samego materiału wykonana będzie cytologia płynna (LBC). Jeśli jej wynik będzie prawidłowy, lekarz zaleci ponowne badanie profilaktyczne po upływie 12 miesięcy.
- Jeśli w wyniku badania zostaną stwierdzone zmiany o charakterze dysplastycznym - lekarz ginekolog wyda skierowanie na dalszą diagnostykę, tj. badanie kolposkopowe lub badanie kolposkopowe z pobraniem wycinka do badania histopatologicznego. W przypadku rozpoznania raka szyjki macicy lub innego schorzenia wdraża się leczenie specjalistyczne lub na dalszą diagnostykę.

Metody oceny skuteczności przeprowadzonych zajęć edukacyjnych

Sprawdzenie przez położną wiedzy w zakresie czynników ryzyka predysponujących do wystąpienia raka szyjki macicy.

Sprawdzenie umiejętności w zakresie eliminacji czynników ryzyka predysponujących do wystąpienia raka szyjki macicy.

Ocena gotowości do podjęcia działań profilaktycznych - udział w badaniach diagnostycznych.

Literatura

Pielęgnowanie w położnictwie, ginekologii i neonatologii, Maria Rabiej, Barbara Mazurkiewicz, wyd. 1 (2018), PZWL Wydawnictwo Lekarskie,

<https://pacjent.gov.pl/program-profilaktyczny/profilaktyka-raka-szyjki-macicy>